

Név:

Alíírás:

1. (2+3+2+3 pont)

a) Írd át a következő DE rendszert elsőrendű időfüggetlen DE rendszerre!

$$\frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y_1 \\ v_1 \\ y_2 \\ v_2 \\ s \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} v_1 \\ s v_1 y_1^2 \\ v_2 \\ s^2 v_2 + v_1 - \cos(s) \\ 1 \end{pmatrix} \quad \frac{d^2}{dt^2} \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} t y_1' y_1^2 \\ t^2 y_2' + y_1' - \cos(t) \end{pmatrix}$$

b) Alkalmazd az Euler, illetve a Heun módszert a következő DE-re $\Delta x = 0.1$ lépésközzel az $y(3) = 1$ kezdeti feltétel mellett!

$$y' = -y^2 - x^2.$$

Mit jósol a két módszer $y(3.1)$ -re?

Euler:

$$y(3.1) \approx 1 + (-1^2 - 3^2) \cdot 0.1 = 0$$

Heun:

$$k_1 = -1^2 - 3^2 = -10, \quad k_2 = -0^2 - 3.1^2$$

$$y(3.1) \approx 1 + \frac{1}{2} [(-10) + (-0^2 - 3.1^2)] \cdot 0.1$$

c) Írd fel a következő Lagrange függvényhez tartozó Euler-Lagrange egyenletet!

$$L(x, u, u') = u'^2 + uu' + u^4,$$

$$\frac{d}{dx} \frac{\partial L}{\partial u'} - \frac{\partial L}{\partial u} = 0$$

$$0 = \frac{d}{dx} (2u' + u) - (u' + 4u^3) = 2u'' + u' - u' - 4u^3 = 2u'' - 4u^3 = 0$$

d) Legyen $y'(t) = (t+2)y + t - 1$, $y(2) = 3$. Írd fel $y(2 + \Delta t)$ másodrendű Taylor polinomját!

$$y(2) = 3, \quad y'(2) = (2+2) \cdot 3 + 2 - 1 = 13$$

$$y''(t) = \left(\frac{\partial}{\partial t} + [(t+2)y + t - 1] \frac{\partial}{\partial y} \right) [(t+2)y + t - 1] =$$

$$= (y+1) + [(t+2)y + t - 1] \cdot (t+2), \quad y''(2) = (3+1) + [(2+2) \cdot 3 + 2 - 1] \cdot (2+2) = 56$$

$$y(2 + \Delta t) \approx 3 + 13\Delta t + \frac{1}{2} \cdot 56 \Delta t^2$$

3a. (5 pont)
 $y' = (y^3 - 27)y = y^4 - 27y$ $\frac{d}{dy}(y^4 - 27y) = 4y^3 - 27$
 Keresd meg a DE fixpontjait!

(1p) $(y^3 - 27)y = 0 \Rightarrow y_1 = 0, y_2 = 3$

Ird fel a fixpontok körüli linearizált közelítő DE-t!

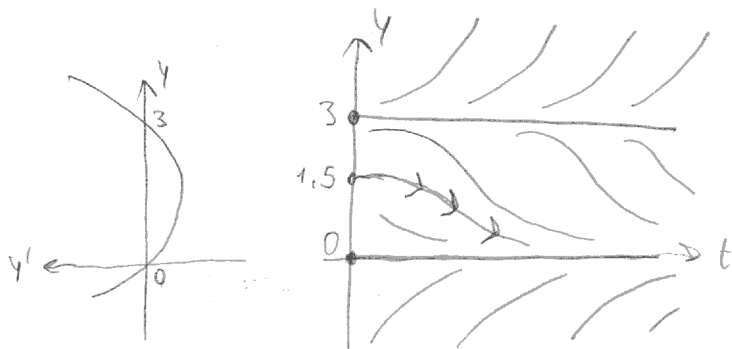
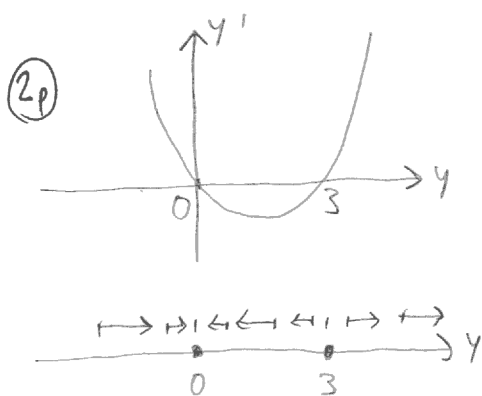
1: $\frac{d}{dx}(y-0) = \frac{d}{dx} \Delta y = (4 \cdot 0^3 - 27) \Delta y = -27 \Delta y$

(1p) 2: $\frac{d}{dx}(y-3) = \frac{d}{dx} \Delta y = (4 \cdot 3^3 - 27) \Delta y = 81 \Delta y$

Ha $y(0) = 1.5$, mennyi
 $\lim_{x \rightarrow \infty} y(x) = 0$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} y(x) = ?$

Vazold a DE megoldásgörbeit!

3b. (5 pont)

$$\begin{pmatrix} y_1' \\ y_2' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} (3y_2 + 6)y_1 \\ y_2(2y_1 + 4) \end{pmatrix}$$

Keresd meg a DE fixpontait!

(2p) $\begin{cases} (3y_2 + 6)y_1 = 0 \\ y_2(2y_1 + 4) = 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} y_1 = 0 \text{ és } y_2 = 0 \\ \text{vagy} \\ y_2 = -2 \text{ és } y_1 = -2 \end{cases}$ $P_1 = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}, P_2 = \begin{pmatrix} -2 \\ -2 \end{pmatrix}$

Ird fel a fixpont körüli linearizált közelítő DE-t!

(1p) $Jac = \begin{pmatrix} 3y_2 + 6 & 3y_1 \\ 2y_2 & 2y_1 + 4 \end{pmatrix}, Jac(P_1) = \begin{pmatrix} 6 & 0 \\ 0 & 4 \end{pmatrix}, Jac(P_2) = \begin{pmatrix} 0 & -6 \\ -4 & 0 \end{pmatrix}$

$\frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y_1 - 0 \\ y_2 - 0 \end{pmatrix} = \frac{d}{dt} \begin{pmatrix} \Delta y_1 \\ \Delta y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 6 & 0 \\ 0 & 4 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \Delta y_1 \\ \Delta y_2 \end{pmatrix}, \frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y_1 - (-2) \\ y_2 - (-2) \end{pmatrix} = \frac{d}{dt} \begin{pmatrix} \Delta y_1 \\ \Delta y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & -6 \\ -4 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \Delta y_1 \\ \Delta y_2 \end{pmatrix}$

(1p)

(1p)

2. (5+2+3 pont)

$$\begin{pmatrix} y_1' \\ y_2' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2y_1 + 3y_2 \\ 3y_1 + 2y_2 \end{pmatrix} = A \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix}, \quad \begin{pmatrix} y_1(0) \\ y_2(0) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \end{pmatrix}$$

$$A = \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 3 & 2 \end{pmatrix}$$

Keress meg A sajátértékeit és sajátvektorait!

$$0 = \det(A - \lambda E) = \begin{vmatrix} 2-\lambda & 3 \\ 3 & 2-\lambda \end{vmatrix} = (2-\lambda)^2 - 3^2 = \lambda^2 - 4\lambda - 5 = 0 \Rightarrow \lambda_1 = 5, \lambda_2 = -1$$

$$\begin{pmatrix} 2-5 & 3 \\ 3 & 2-5 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u \\ v \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -3 & 3 \\ 3 & -3 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u \\ v \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix} \Rightarrow u = v, \quad \bar{v}_1 = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} 2-(-1) & 3 \\ 3 & 2-(-1) \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u \\ v \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 3 & 3 \\ 3 & 3 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u \\ v \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix} \Rightarrow u = -v, \quad \bar{v}_2 = \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix}$$

Ird fel a DE általános megoldását!

$$\bar{y}_{\text{alt}}(t) = C_1 e^{5t} \cdot \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} + C_2 e^{-1 \cdot t} \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix}$$

Számold ki a DE partikularis megoldását!

$$C_1 \cdot 1 \cdot \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} + C_2 \cdot 1 \cdot \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \end{pmatrix}$$

$$\left. \begin{array}{l} C_1 + C_2 = 3 \\ C_1 - C_2 = 1 \end{array} \right\} \Rightarrow C_1 = 2, \quad C_2 = 1$$

$$\bar{y}_{\text{part}}(t) = 2 e^{5t} \cdot \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} + 1 \cdot e^{-t} \cdot \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix}$$

((2+2+1)+(3+1+1) pont)

A) $y'' - 5y' + 6y = (t+3)^2$, $y(0) = 5$, $y'(0) = 7$. Mennyi $Y(s)$? ($\mathcal{L}(t^n) = \frac{n!}{s^{n+1}}$)

$$= t^2 + 3t + 9$$

$$(s^2 Y(s) - 5s - 7) - 5(sY(s) - 5) + 6Y(s) = \frac{2}{s^3} + 6 \cdot \frac{1}{s^2} + \frac{9}{s}$$

$$Y(s) = \frac{1}{s^2 - 5s + 6} \cdot \left(\frac{2}{s^3} + 6 \cdot \frac{1}{s^2} + \frac{9}{s} + 5s + \overbrace{7 - 25}^{-18} \right)$$

Ird fel $Y(s)$ parciais tort felbontasat! (Az egyutthatokat nekik kell kiszámolni.)

$$s^2 - 5s + 6 = 0 \Rightarrow s_1 = 2, s_2 = 3$$

$$Y(s) = \frac{A}{s-2} + \frac{B}{s-3} + \frac{C}{s^3} + \frac{D}{s^2} + \frac{E}{s}$$

Mennyi $y(t)$?

$$y(t) = A e^{2t} + B e^{3t} + \frac{C}{2} t^2 + Dt + E$$

B) Oldd meg a $y' + 9y = f(t)$ DE-t: 1. Keresd meg a G retardalt Green függvenyt!

$$G(t) = 0, \text{ ha } t < 0$$

$$G(0^+) = 1$$

$$G'(t) + 9G(t) = 0, \text{ ha } t > 0$$

$$G(t) = C \cdot e^{-9t}$$

$$\left. \begin{array}{l} G(t) = 0, \text{ ha } t < 0 \\ G(0^+) = 1 \\ G'(t) + 9G(t) = 0, \text{ ha } t > 0 \end{array} \right\} \Rightarrow G(t) = \begin{cases} 0, & \text{ha } t < 0 \\ e^{-9t}, & \text{ha } t > 0 \end{cases}$$

2. G segítségével fejezd ki y -t, ha $y(t) = f(t) = 0$ amikor $t \ll 0$!

$$y(t) = \int_{-\infty}^{\infty} G(t-\tau) f(\tau) d\tau = \int_{-\infty}^t e^{-9(t-\tau)} f(\tau) d\tau$$

3. Hasznald G -t arra, hogy kifejezd a megoldást $t > 0$ -ra, ha $y(0) = 7$!

$$\begin{aligned} y(t) &= 7 \cdot e^{-9t} + \int_0^{\infty} G(t-\tau) f(\tau) d\tau = \\ &= 7 \cdot e^{-9t} + \int_0^t e^{-9(t-\tau)} f(\tau) d\tau \end{aligned}$$